

КОНТРОЛЬ ЯК ФУНКЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

*Кукурудза І.В., студент,
Вінницький навчально-науковий
інститут економіки ЗУНУ
Науковий керівник: д.е.н., професор Сисоєва І.М.*

Контроль є ключовою функцією управління підприємством, яка забезпечує відповідність діяльності підприємства запланованим цілям та стратегіям. У процесі управління підприємством виникає безліч не передбачених системою управління ситуацій і невизначеностей. Для усунення всіх відхилень від намічених цілей, а також для досягнення планованих показників реалізується функція контролю. Контроль покликаний забезпечувати правильну оцінку реальної ситуації і тим самим створювати передумови для внесення коректив у заплановані показники розвитку як окремих підрозділів, так і всієї фірми.

Необхідність у контролі обумовлена наступними обставинами:

– попередження виникнення помилок і проблем, що виникають при управлінні організацією, адже, якщо їх вчасно не виправити, то з'являються помилки в оцінці майбутніх умов навколишнього середовища і поведінки людей. Функція контролю - це така характеристика управління, яка дозволяє виявити проблеми і скорегувати діяльність організації до того, як ці проблеми переростуть в кризову ситуацію;

– підтримання успіху. Позитивною стороною контролю є підтримка всього успішного в діяльності організації. Визначаючи успіхи і невдачі організації та їх причини, керівники отримують можливість досить швидко адаптувати організацію до динамічним умов зовнішнього середовища і забезпечити тим самим найбільші темпи руху до основним цілям організації.

Для того щоб адекватно відреагувати на ці зміни, організації необхідний механізм оцінки впливу цих змін на об'єкт управління.

У найзагальнішому вигляді контроль можна розглядати як процес вимірювання (зіставлення) фактично досягнутих результатів по відношенню до запланованих. При цьому можливі два варіанти збіг або розбіжність фактично досягнутих результатів із запланованими. У першому випадку – робота відповідає плану чи іншим вимогам до її здійснення. У другому потрібно прийняти рішення про необхідність корекції.

В управлінні використовуються різні види контролю. В основному їх можна розділити на чотири групи:

- 1) за часом здійснення;
- 2) за ступенем охоплення;
- 3) за термінами проведення;
- 4) за формою здійснення.

В першу групу входять: попередній, поточний та заключний контроль.

Попередній контроль повинен забезпечувати реалізацію встановлених вимог, правил, процедур і стандартів. Поточний контроль здійснюється безпосередньо в ході проведення роботи. Заключний контроль здійснюється коли робота вже виконана і отримані результати можна зіставити із заданими.

У процесі здійснення контролю вкрай важливо правильно вибрати перелік перевіряючих параметрів і установити завдання та критерії їх виконання, що сприймаються підлеглими.

До другої групи відносяться наступні види контролю: загальний (повний, суцільний) та вибірковий. Загальний контроль припускає суцільне вивчення виробничо-господарської діяльності, та соціально-економічного процесу. Вибірковий контроль отримав найбільш широкий розвиток у перевірці дотримання технологічних процесів. При його організації активно використовуються методи статистичного контролю якості.

Третя група включає види контролю: систематичний, періодичний, разовий.

Систематичний контроль організовується щодо найбільш важливих, відповідальних об'єктів виробничо-господарської діяльності підприємства.

У звичайному повсякденні виробничо-господарської діяльності використовуються переважно періодичні форми контролю: перевірка ходу випуску продукції, наявність матеріалів на складі, вихід робітників на роботу. Особливе місце в управлінні належить разовому контролю. Він, як правило, проводиться, спеціалізованими функціональними органами і спрямований на всебічну перевірку будь-якого окремого аспекту або всієї виробничо-господарської діяльності.

У четвертій групі виділяють три види контролю: фінансовий, адміністративний і технічний контроль. Фінансовий контроль проводиться шляхом отримання від кожного господарського підрозділу фінансової звітності по найважливіших економічних показниках. Адміністративний контроль здійснюється за відповідністю господарських результатів показниками, запланованим у бюджеті. Технічний контроль використовується для перевірки виробничих параметрів.

Отже контроль на підприємстві відіграє важливу роль, оскільки:

1. Контроль допомагає забезпечити, що всі дії та процеси на підприємстві спрямовані на досягнення визначених цілей.
2. Контроль дозволяє виявляти проблеми та відхилення від планів на ранніх етапах, що дає можливість швидко реагувати та вносити корективи.
3. Контроль сприяє оптимізації використання ресурсів, зменшенню витрат та підвищенню продуктивності.
4. Контроль допомагає підтримувати високі стандарти якості продукції та послуг, що є критично важливим для конкурентоспроможності.
5. Контроль сприяє прийняттю обґрунтованих рішень, надаючи керівництву актуальну інформацію про результати діяльності, контроль дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення.
6. Забезпечує зворотний зв'язок.
7. Підтримує законність та етику.

Таким чином, розвиток і зростання економіки підприємства є надзвичайно складними явищами, що потребують створення дієвої системи

внутрішнього контролю, яка функціонує в координатах загальної системи управління підприємством і відповідає за забезпечення виробничих та збутових процесів своєчасною, повною інформацією про відхилення від запланованих параметрів, необхідних для прийняття оптимальних рішень в цій сфері. Ефективна система контролю за функціональною діяльністю підприємства вимагає належного рівня інформаційного забезпечення. Використання сучасних інформаційних систем впливає на контрольний процес через комп'ютеризацію та програмне забезпечення, що дозволяє полегшити моніторинг і виявлення проблем. Однак, успішність цієї системи залежить від точності та своєчасності інформації, яка надається користувачам для управління та прийняття рішень. Таке інформаційне забезпечення передбачає не лише наявність програмного забезпечення, але й правильну організацію, зберігання, оброблення та використання інформації, що сприяє підвищенню якості контролю та управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гулько В.В. Удосконалення механізму державного фінансового контролю в Україні. Актуальні проблеми економіки. 2010. № 12 (114). С. 181-185.
2. Гуцаленко Л.В., Дерій В.А., Коцупатрий М.М. Державний фінансовий контроль: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Центр учбової літератури, 2009. 424 с.
3. Дрозд І.К., Шевчук В.О. Державний фінансовий контроль: навч. посіб. К.: ТОВ "Імекс-ЛТД", 2007. 304 с.
4. Жадан О.І. Механізм фінансового контролю ефективності використання державних коштів: автореф. дис. ... канд. наук з держ. управління: 25.00.02. Донецьк, 2008. 25 с.
5. Сисоєва І. М., Добіжа Н. В. Особливості здійснення державного фінансового контролю в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 18. С. 11-18.
6. Сисоєва І. М. Соціальний аудит як засіб оперативного менеджменту. Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства : зб. матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 23–24 жовт. 2019 р.). Львів; Вид-во «Львів. політехніки», 2019. С. 184–186.